

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บุคคลอาจจะแตกต่างกันด้วยรูปร่าง หน้าตา ท่าทาง หรือการแสดงพฤติกรรม ซึ่งเป็นที่มองเห็นได้ หรืออาจจะแตกต่างกันด้วยสิ่งที่มองไม่เห็น ได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคตินี้เป็นตัวการที่กำหนดให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น คน ๆ หนึ่งอาจเห็นว่าความซื่อสัตย์เป็นค่านิยมสูงสุด แต่อีกคนหนึ่งให้คุณค่าแก่ทรัพย์สินมากกว่าสำคัญที่สุด คนสองคนนี้อาจมีพฤติกรรมและวิถีดำเนินชีวิตแตกต่างกัน

เครทซ์ (Kretch) ครัทช์ฟิลด์ (Crutchfield) และ บัลลาเช่ (Ballachey)¹ ได้ให้คำจำกัดความของค่านิยมไว้ว่า

"ค่านิยมคือความเชื่อเกี่ยวกับว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา หรือสิ่งที่ ดี และสิ่งใดเป็นสิ่งไม่พึงปรารถนา หรือสิ่งที่ ไม่ดี ค่านิยมจะสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของสังคมและเป็นสิ่งที่สมาชิกในสังคมยึดถือร่วมกันอย่างกว้างขวาง บุคคลใดยอมรับค่านิยมใดเป็นของตน ค่านิยมนั้นก็จะเป็นเป้าหมายในชีวิตของบุคคลนั้น" (Values: Beliefs about what is a desirable or a "good" (e.g. free speech) and what is an undesirable or a "bad" (e.g. dishonesty). Values reflect the culture of a society and are widely shared by members of the society. If the individual accepts a value for himself. It may become a goal for him.)

---

¹David Kretch, Richard S. Crutchfield and Egerton L. Ballachey, Individual in Society (Tokyo: Kogakusha Company Ltd., 1962), p. 102.

มนุษย์เรียนรู้ค่านิยมจากกระบวนการสังคมประภท (Socialization) โดยอาจจะได้รับการสั่งสอนจากผู้อื่นโดยตรง จากการเห็นตัวอย่าง หรือจากประสบการณ์ ในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน สิ่งใดหรือวิธีใดที่ช่วยให้แต่ละบุคคลสามารถแก้ปัญหาได้ก็ สิ่งนั้นหรือวิธีนั้นก็จะกลายเป็นค่านิยมของบุคคลผู้นั้น

สังคมหนึ่ง ๆ ย่อมประกอบด้วยบุคคลที่มีฐานะ อำนาจ ชื่อเสียง และอิทธิพล ในสังคมที่แตกต่างกัน ความแตกต่างระหว่างกลุ่มบุคคลดังกล่าวอาจดูได้จากระดับฐานะ ทางสังคมและเศรษฐกิจ กล่าวคือ อาจแบ่งออกเป็นกลุ่มบุคคลที่มีฐานะทางสังคม เศรษฐกิจระดับต่ำ หรือพวกยากจน ได้รับการศึกษาน้อย กลุ่มบุคคลชั้นกลาง และกลุ่ม บุคคลฐานะชั้นสูง ความแตกต่างในระดับฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจนี้ย่อมจะเป็นเหตุ ให้บุคคลในกลุ่มมีปัญหาที่แตกต่างกัน เช่น ในกลุ่มบุคคลที่มีระดับฐานะการครองชีพระดับต่ำ ปัญหาใหญ่ที่น่าจะเป็นความยากจน ในขณะที่บุคคลที่มีระดับการครองชีพระดับสูง ปัญหาที่ อาจจะเป็นไปในรูปอื่น ๆ เช่น การแสวงหาอำนาจ การแสวงหาชื่อเสียง นอกจากนี้ แล้วคนที่มาจากฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมไม่เหมือนกันอาจจะมองเห็นวิธีแก้ปัญหาที่ แตกต่างกันด้วย คนจนอาจจะเห็นว่าเงินจำนวนสิบบาทมีค่ามาก เพราะฉะนั้นของราคา สิบบาทจึงนับว่ามีราคาแพง คนชั้นกลางอาจจะเห็นค่าของเงินสิบบาทว่ามีค่าจำกัด ประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของคนต่างฐานะย่อมจะไม่เหมือนกันอย่างแน่นอน สิ่งเหล่านี้เมื่อสะสมเป็นระยะเวลาอันนานก็จะทำให้เกิดความยึดมั่นเป็นค่านิยมซึ่งอาจจะ แตกต่างกันได้

ความแตกต่างของระบบค่านิยมของคนกลุ่มย่อย ๆ ในสังคม กับค่านิยมของ สังคมส่วนรวมอาจก่อให้เกิดปัญหาสังคมได้ เช่น ปัญหาเด็กเกเร เด็กหนีโรงเรียน หรือ ปัญหาอันธพาล อันธพาลหรือเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มี

ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจระดับต่ำ^{2,3} ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นในทุก ๆ สังคม สถาบันต่าง ๆ ก็มองเห็นปัญหา และถือว่าเป็นปัญหาที่จะต้องแก้ไขอย่างรีบด่วนโดยทางหาทางแก้ปัญหากันไปในลักษณะต่าง ๆ เช่น มีการออกกฎหมายกำหนดโทษอย่างรุนแรง การเพิ่มกำลังตำรวจเพื่อปราบปราม การส่งเข้ารับการอบรมในสถานฝึกหัดอบรม เช่น โรงเรียน คัดสันดาน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มาตรการต่าง ๆ ที่ใช้นั้นเป็นแต่เพียงการควบคุม การป้องกัน และการแก้ไขเท่านั้น ควรที่จะได้มีการศึกษาเพื่อความเข้าใจว่า ค่านิยม และแบบแผนประเพณีปฏิบัติในกลุ่มแต่ละกลุ่มจะเป็นผลให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาหรือไม่ แบบแผนประเพณีปฏิบัติและค่านิยมของคนกลุ่มหนึ่งแตกต่างจากอีกกลุ่มอย่างไร

ผู้วิจัยเชื่อว่าการศึกษาระบบค่านิยมของคนแต่ละกลุ่มในสังคมจะเป็นแนวทางให้แก่วิธีหาสังคมบางประการได้ตรงเป้าหมายยิ่งขึ้น เด็กที่เติบโตในบ้านที่มีฐานะทางสังคม และเศรษฐกิจระดับต่ำ พ่อแม่ต้องมีภาระหนักกับการหาเลี้ยงชีพ ไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแลเด็กเต็มที่ เด็กต้องช่วยตัวเองมาก เป็นธรรมดาที่เด็กเหล่านี้อาจจะเรียนรู้ว่าการช่วยตัวเองได้ที่ดีที่สุดคือ การใช้กำลัง เพราะวิธีนี้จะทำให้อยู่ในหมู่เพื่อนได้อย่างมีความสุข วิธีเดียว และยังจะช่วยให้เป็นที่ยกย่องยำเกรง ปกป้องตัวเองได้ ประสบการณ์เช่นนี้จะค่อย ๆ ทำให้เด็กตั้งกวางมีค่านิยมในการใช้กำลัง ค่านิยมนี้อาจจะมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กเมื่อโตขึ้น เป็นต้นว่า ชอบรวมกลุ่มตั้งตัวเป็นหัวหน้าใช้กำลังข่มขู่ผู้อื่น และเป็นบุคคลอันธพาลไปในที่สุด ค่านิยมในการใช้กำลังข่มขู่ผู้อื่นนั้นเห็นได้ชัดว่าขัดแย้งกับค่านิยมโดยส่วนรวมของสังคม พฤติกรรมเช่นนี้ก่อให้เกิดปัญหาในสังคม ดังนั้นหากทราบว่าระบบค่านิยมของเด็กคนใดขัดแย้งกับค่านิยมโดยส่วนรวมของสังคม เช่นนี้ก็จะพิจารณา

² เสรีน ปุณณะหิตานนท์, "คำบรรยายเรื่องปัญหาอันธพาลในประเทศไทยตามโครงการของสภาวิจัยแห่งชาติ," จุลสารวิจัยทางสังคมศาสตร์ (สัปดาห์ที่ 8 วันจันทร์ที่ 22 เมษายน 2506), หน้า 47-69.

³ กองวิจัยและวางแผน กรมตำรวจ, "สภาพและสาเหตุของอาชญากรรม," เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม (สภาวิจัยแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2512), หน้า 33-46.

หาทางช่วยเหลือเหล่านี้ได้ ได้แก่การหากิจกรรมทดแทนด้านอื่น เช่น การกีฬา การศึกษางานอดิเรก เป็นต้น เพื่อให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสพัฒนาค่านิยมที่เหมาะสมขึ้นได้

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะได้อศึกษาระบบค่านิยมของครอบครัวที่มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจในระดับต่าง ๆ คือ ระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ โดยจะศึกษาระบบค่านิยมที่คาดว่าจะจะเป็นค่านิยมพื้นฐานของบุคคลดังกล่าว เช่น การช่วยเหลือตนเอง ความกตัญญู การใฝ่หาความรู้และความกตัญญู เป็นต้น ผู้วิจัยหวังว่าผลการวิจัยจะให้ความรู้เกี่ยวกับระบบค่านิยมของกลุ่มบุคคลในสังคมไทยมากขึ้น อันจะเป็นแนวทางให้สถาบันที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์จะศึกษาค่านิยมของบิดาและมารดาที่มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ เกี่ยวกับบุคลิกลักษณะเฉพาะตนของบุตรวัยรุ่น โดยศึกษาว่ามีบุคลิกลักษณะใดบ้างที่บิดาและมารดาจากครอบครัวทั้งสามระดับนี้เห็นว่าเป็นบุคลิกลักษณะสำคัญที่บุตรของตนควรมี แล้วเปรียบเทียบระดับความต้องการหรือระดับค่านิยมดังกล่าวในระหว่างบิดาและมารดาจากครอบครัวต่างระดับกัน ในการนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและเปรียบเทียบค่านิยมของบิดาและมารดาของนักเรียนวัยรุ่นจากครอบครัวระดับต่าง ๆ ตามรายการต่อไปนี้

1. ศึกษา ระดับของค่านิยมที่บิดาและมารดาจากครอบครัวแต่ละระดับให้แก่บุคลิกลักษณะด้านต่าง ๆ ว่าอยู่ในระดับสูง หรือระดับต่ำ
2. เปรียบเทียบค่านิยมของบิดาและมารดาจากครอบครัวระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ โดยส่วนรวม
3. เปรียบเทียบค่านิยมของบิดาและมารดาที่มีต่อบุตรชาย ระหว่างบิดาและมารดาจากครอบครัวระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ
4. เปรียบเทียบค่านิยมของบิดาและมารดาที่มีต่อบุตรหญิง ระหว่างบิดาและมารดาจากครอบครัวระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ
5. เปรียบเทียบค่านิยมของบิดาและมารดาที่มีต่อบุตรหญิงกับที่มีต่อบุตรชายโดยส่วนรวม

6. เปรียบเทียบค่านิยมของบิดาและมารดาจากครอบครัวระดับสูง ระหว่างค่านิยมที่มีต่อบุตรหญิง กับค่านิยมที่มีต่อบุตรชาย

7. เปรียบเทียบค่านิยมของบิดาและมารดาจากครอบครัวระดับกลาง ระหว่างค่านิยมที่มีต่อบุตรหญิง กับค่านิยมที่มีต่อบุตรชาย

8. เปรียบเทียบค่านิยมของบิดาและมารดาจากครอบครัวระดับต่ำ ระหว่างค่านิยมที่มีต่อบุตรหญิง กับค่านิยมที่มีต่อบุตรชาย

สมมติฐานของการวิจัย

1. ระดับฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวมีส่วนในการกำหนดค่านิยมของบิดาและมารดาให้แตกต่างกัน

2. บิดาและมารดาจากครอบครัวทุกระดับให้ค่านิยมแก่บุคลิกลักษณะสำหรับบุตรหญิงแตกต่างจากที่ให้แก่บุตรชาย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่นำมาศึกษา เป็นบิดาและมารดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนมัธยมสาธิต 5 แห่งในจังหวัดพระนครเท่านั้น มิได้เป็นตัวแทนของสังคมไทยทั้งหมด

2. ค่านิยมที่นำมาศึกษา เป็นค่านิยมเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับบุคลิกลักษณะ (Behavior Traits) ของบุตรวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่เท่านั้น และมีขอบเขตเฉพาะบุคลิกลักษณะ 13 ประการ ที่ผู้วิจัยเชื่อว่าเป็นค่านิยมพื้นฐาน ได้แก่ ความสุภาพ-ถ่อมตน-รักมาระเบียบประเพณี ความรักสงบ การมีชื่อเสียง-เกียรติยศ-อำนาจ ความเป็นคนใจนักเลง ความมีอิสระต่อตนเอง การอนุเคราะห์ซึ่งกันและกัน การเดินสายกลาง การใฝ่หาความรู้ การเป็นคนเปิดเผย การมีรสนิยมต่อศิลปะและการผ่อนคลาย การมีความกตัญญู การนับถือผู้ใหญ่ และการมีศีลธรรม

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยนี้มีข้อตกลงเบื้องต้น (Basic Assumptions) 2 ประการ คือ

1. เกณฑ์ที่ใช้วัดฐานะทางสังคม-เศรษฐกิจที่ใช้ในการวิจัยนี้ สามารถแยกระดับฐานะของบุคคลที่นำมาศึกษาออกเป็นกลุ่มที่มีความแตกต่างกันเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ ได้จริง
2. คำนิยมทั้ง 13 ประการที่นำมาศึกษาสามารถครอบคลุมค่านิยมที่เชื่อว่าเป็นค่านิยมพื้นฐานสำหรับบุคคลทั้ง 3 ระดับ

ความจำกัดของการวิจัย

1. อาจจะมีค่านิยมที่ให้แกบุคคลลักษณะต่างอื่น ๆ อีกที่เป็นค่านิยมพื้นฐานของบิดาและมารดาแต่ละระดับครอบครัว แต่มีใ้คนนำมาศึกษาเพราะความถี่ที่ได้รับเลือกจากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยไปสัมภาษณ์ไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้ง ๆ ที่บุคคลลักษณะดังกล่าวอาจจะเป็นค่านิยมพื้นฐานของประชากรที่ต้องการศึกษาก็ได้ ทั้งนี้เนื่องจากการสัมภาษณ์เพื่อหาค่านิยมพื้นฐานของบิดาและมารดาจากครอบครัวทั้ง 3 ระดับ ว่าเป็นบุคคลลักษณะใดบ้าง ผู้วิจัยได้คัดเลือกบุคคลลักษณะดังกล่าวมาจากบุคคลลักษณะที่บิดาและมารดาจากครอบครัวแต่ละระดับให้ค่านิยมมากที่สุดเฉพาะ 10 อันดับแรก

2. ผลการเปรียบเทียบค่านิยมของบิดาและมารดาจากครอบครัวต่างระดับกัน อาจจะไม่คลาดเคลื่อนไปบ้าง เพราะในการวิจัยนี้ได้ควบคุมถึงความแตกต่างทางศาสนา ลำดับการเกิดของบุตร อายุของบิดามารดา และภูมิหลังทางภูมิลาเนาของบิดาและมารดา ซึ่งเป็นตัวแปรในการกำหนดค่านิยมของบุคคล นอกเหนือไปจากความแตกต่างระหว่างฐานะทางสังคม-เศรษฐกิจของครอบครัว และเพศของบุตร

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

ค่านิยมที่ใช้ในการวิจัยนี้ หมายถึงบุคลิกลักษณะหรือลักษณะเฉพาะบุคคล (Behavior Traits) ที่บิดาหรือมารดาของนักเรียนวัยรุ่นปรารถนาจะให้บุตรของตนเป็นหรือมี เช่น ความต้องการให้บุตรของตนเป็นคนสุภาพ-ถ่อมตน-รักษาระเบียบประเพณี

หรือต้องการให้มีอิสระต่อตนเอง ฯลฯ เป็นต้น คำนิยามเหล่านี้สามารถวัดได้โดยใช้แบบ
ศึกษาคำนิยามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ฐานะทางสังคม-เศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึงระดับฐานะของครอบครัว
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งอาจวัดได้ด้วยระดับการศึกษา ลักษณะอาชีพ และรายได้ที่ได้รับ
ต่อเดือนของบิดา มารดา หรือหัวหน้าครอบครัว ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยตั้งขึ้น โดยอาศัยหลัก
การแบ่งชนชั้นในสังคมไทย⁴ และสถิติการสำรวจรายการใช้จ่ายของครอบครัว พุทธศักราช
2506 ในจังหวัดพระนคร และทั่วประเทศ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี⁵
เป็นแนวทาง

นักเรียนวัยรุ่น หมายถึงเด็กชายและเด็กหญิงที่มีอายุระหว่าง 13-17 ปี ซึ่ง
กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนมัธยมสาธิต 5 แห่งในจังหวัดพระนคร

---

⁴ไพฑูริย์ เครือแก้ว, ลักษณะสังคมไทยและหลักการพัฒนาชุมชน (พระนคร:
ทางหุ้นส่วนจำกัดการพิมพ์เกอกูล, 2506).

⁵สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี, สถิติการสำรวจรายการใช้จ่าย
ของครอบครัว พุทธศักราช 2506 (พระนคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2506).